

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

आ.व. २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम

(३० आषाढ २०८१)

सिद्धलेक गाउँपालिकाको पन्ध्रौँ गाउँसभामा उपस्थित सिद्धलेक गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष ज्यू,
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू,
वडा अध्यक्ष ज्यूहरु,
विषयगत शाखा प्रमुखज्यूहरु,
गाउँ कार्यपालिकाका सदस्य ज्यूहरु,
गाउँ सभाका सदस्य ज्यूहरु,
राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधि ज्यूहरु,
गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारी एवं सुरक्षाकर्मी मित्रहरु,
संचारकर्मी मित्रहरु एवं उपस्थितसम्पूर्णमहानुभावहरु ।

सहकारीता, सहअस्तित्व र समन्वयको सिद्धान्तमा आधारित संघीयताको माध्यमबाट जनमुखि शासन संचालन गरी आमनागरिकलाई सुशासन, विकास र सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने नेपालको संविधानको ध्येय बमोजिम स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनबाट निर्वाचित भई राष्ट्रिय आकाङ्क्षाको पथमा **“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”** भन्ने मुलनाराका साथ सिद्धलेक गाउँपालिकाको आ.व २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महशुस गरेको छु । यस महत्वपूर्ण घडिमानेपालको राष्ट्रियता, अखण्डता, स्वाधीनतारलोकतन्त्रप्राप्तिको अभियान माने तृत्वप्रदान गर्ने हाम्रा वीरपुर्खा, अमरशहिद तथा अग्रजहरु प्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै आर्थिक सामाजिक रुपान्तरणमा वहाँहरुले पुर्याउनु भएको योगदानको स्मरण गर्न चाहन्छु ।

१ नेपालको संविधान जारी भए पश्चात भएको स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचनबाट निर्वाचित भएको पनि दुई वर्ष पूरा भइसकेको छ । यस अवधिमा कार्य अनुभवको अभाव, दक्ष कर्मचारीको अपर्याप्तता, भौगोलिक अवस्था, स्रोत साधनको कमी लगायत अन्य विविध प्रतिकुलताको बावजुद पनि विकास र सेवा प्रवाहलाई तिब्रता दिई आम सिद्धलेकवासीको आकाङ्क्षा पूरा गर्न भरमग्दुर प्रयास गरिएको व्यहोरा सम्मानित सभामा जानकारी गराउँछु ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

आदरणीय सभा सदस्य ज्यूहरु,

गाउँपालिकाभित्र आवधिक तथा मध्यमकालिन योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकिकरण, छनौट, र मूल्याङ्कन जस्ता क्रियाकलापहरुलाई तथ्यपरक एवं मापदण्डमा आधारित बनाउँदै हालसम्म भएका कार्यहरुको समीक्षा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु:-

- २ निर्वाचित भएको समयदेखि नै भौतिक पूर्वाधार विकासतर्फ विशेषगरी सडक निर्माण तथा स्तरोन्नतीमा ध्यान दिईएको र सो बमोजिमको नतिजा पनि हासिल भएको यहाँहरु सबैले महशुस गर्नुभएकै छ । संघीय समपुरक तर्फ बैरेनी पिपलनलाड ठाँटी कमलावारी सडक, प्रदेश समपुरक तर्फ डुम्रे खोला वडा कार्यालय सडक र अर्चले तारनलाड ठाँटी सडकमा सडक पिचको कार्य सम्पन्न भएको छ । चालू आर्थिक वर्षमा ४ किलोमिटर ८५५ मिटर सडक पिच र २ किलोमिटर ३१ मिटर सडक ढलान भएको छ । परेवाटार कुम्पुरभञ्ज्याङ सडक, जरे आदमटार भाँल्डाडाँ भैंसे सडक लगायतमा सडक ग्राभलेको कार्य सम्पन्न भएको छ । चालू आर्थिक वर्षमा ५ किलोमिटर सडक ग्राभेल सम्पन्न भएको छ । त्यसैगरी, ३९ किलोमिटर सडक स्तरोन्नती गरिएको र १३ किलोमिटर २०० मिटर नयाँ सडक निर्माण भएको छ । ४ किलोमिटर ८७९ मिटर सिँढी बाटो र ३०० मिटर गोरेटो बाटो निर्माण भएको छ ।
- ३ जनताको आधारभूत आवश्यकता भित्र पर्ने स्वच्छ खानेपानी आपूर्ति गाउँपालिकाको प्रमुख दायित्व भएकोले एक घर एक धारा अभियान संचालन गरिएको छ । आदमटार पिपलटार वृहत खानेपानी योजना, बुङ्चुङ वृहत खानेपानी योजना लगायत अन्य खानेपानी योजनाको कार्यान्वयन गरी ५७० घर/परिवारमा खानेपानी सेवा विस्तार गरिएको छ । उक्त अभियानमा छुटेका सम्पूर्ण सिद्धलेकवासीहरुमा यसै आर्थिक वर्षमा खानेपानीको पहुँच उपलब्ध गराइनेछ ।
- ४ चालु आ व मा १ हजार ६ सय २८ मिटर सिँचाइ कुलो निर्माण सम्पन्न भएको छ । २३ नयाँ सामुदायिक भवन तथा १७ मन्दिर निर्माण तथा स्तरोन्नती गरिएको छ । ३ चौतारो निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- ५ सिद्धलेक गाउँपालिकाभित्र कक्षा ११ र १२ मा अध्ययनरत विध्यार्थीहरुलाई निःशुल्क पठनपाठनको व्यवस्था गरिएको छ । यसबाट ४६३ विध्यार्थी प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- ६ कक्षा ८ को परिक्षालाई व्यवस्थित रूपमा संचालन गरिएको छ । शिक्षक दरवन्दी मिलान कार्य सम्पन्न भएको छ । विध्यार्थी संख्या कम भएका विध्यालयहरुको तह घट्टुवा गरिएको छ । विध्यालय मर्जरको नीति अख्तियार गरिएको छ ।
- ७ सिद्धलेक गाउँपालिका वडा नं १ र २ मा भैंसी प्रवर्धन कार्यक्रम र सम्पूर्ण वडामा भकारो सुधार तथा मुत्र संकलन कार्यक्रम मार्फत पशुपालक कृषकहरुलाई सहायता उपलब्ध गराईएको छ ।
- ८ निर्वाहमुखी कृषिलाई यान्त्रिकरणमार्फत व्यावसायिक वनाउन तथा कृषकहरुको जीवनस्तर सहज वनाउनको लागि सिद्धलेक गाउँपालिकाले चालू आर्थिक वर्षमा मात्र लागत साझेदारीमा १७ मिनिटिलर, २० पावर टिलर, ६९ डिजिटल काँटा, १७ थ्रेसर, २५ कम्बाईन्ड मिल, २०९ मौरी घर, ११२ स्प्रेयर, १७ खाडल खन्ने मेसिन, २०० बाँदर धपाउने मेसिन वितरण गरेको छ । यसबाट कृषकहरुको माग संवोधन भई मनोवल बढ्नुको साथै कृषि उपजको उत्पादकत्व बढ्ने अपेक्षा गरेको छु ।
- ९ अध्यक्षसँग जेष्ठ नागरिक कार्यक्रममार्फत स्वास्थ्यकर्मीहरु सिद्धलेकवासी आम नागरिकहरुको घरदैलोमा उपस्थित भई जेष्ठ नागरिक तथा दीर्घरोगीहरुको स्वास्थ्य जाँच गरी आवश्यक औषधि वितरण गरियो । यसबाट १००० लक्षित नागरिकहरु प्रत्यक्षरूपमा लाभान्वित भएका छन् ।
- १० अध्यक्षसँग पोषण कार्यक्रममार्फत प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाबाट गर्भवती, सुत्केरी तथा कुपोषित बालबालिकाहरुलाई पोषण आहार वितरण गरिएको । यसबाट २६० लक्षित नागरिकहरु प्रत्यक्ष लाभान्वित भएका छन् ।
- ११ उपाध्यक्षसँग सुत्केरी पोषण कार्यक्रम मार्फत गाउँपालिकाको स्वास्थ्य चौकीमा सुत्केरी भएका ५२ सुत्केरी आमाहरुलाई पोषणयुक्त खाद्धान्नको लागि नगदै रु ५००० वितरण गरिएको छ । यसबाट विपन्न नागरिकहरुलाई सुत्केरी स्वाहारको लागि आवश्यक रकमको जोहो गर्न सहयोग पुगेको विश्वास लिएको छु ।
- १२ स्वास्थ्य चौकीहरुमा सुत्केरी हुन नसकेका महिलाहरुलाई स्वास्थ्य चौकीको सिफारिशमा अन्यत्र अस्पतालमा लैजाँदा लागेको एम्बुलेन्स खर्च गाउँपालिकाले उपलब्ध गराएको छ । यसबाट १८ जना सुत्केरी महिला लाभान्वित भएका छन् ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

१३ गाउँपालिकाभिन्न रहेका विभिन्न १५ विद्यालयहरूमा आँखा सिविर संचालन गरिएको र उक्त सिविरबाट विद्यालयमा अध्ययनरत सम्पूर्ण विद्यार्थीहरू लाभान्वित भएका छन् ।

१४ गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूमा ईलोकट्रोनिक व्याकअपको व्यवस्था गरिएको साथै निःशुल्क इन्टरनेटको व्यवस्था गरिएको छ ।

१५ कार्यालयको सुरक्षा तथा अनियमित गतिविधि नियन्त्रणको लागि गाउँपालिका कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा सिसिटिभी जडान कार्य सम्पन्न भएको छ ।

आदरणीयसभा सदस्यज्यूहरू,

१६ संविधानमा उल्लेखित राज्यकानिर्देशकसिद्धान्ततथानीतिहरू, संघीय एवं प्रादेशिक नीति, दिगो विकास लक्ष्य, स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, विषयगत समितिहरूको राय, आम गाउँपालिकावासीहरूको सुझावलाई आधारमानी उनीहरूको सर्वोत्तम हित प्रवर्धन गर्ने, प्रशासनलाई विकासमैत्री बनाउने, सेवा प्रावह र सुशासन प्रवर्धन गर्ने र फजुल खर्च कटौती गर्ने जस्ता मान्यताबाट निर्देशित भई प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको व्यहोरा यस गरी मामय सभालाई जानकारी गराउन चाहन्छु ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म विषयगत क्षेत्र अनुसारको नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नेछु ।

शिक्षा सम्बन्धी नीतिहरू

१७ विद्यार्थी संख्या र भूगोलको आधारमा गरिने दरवन्दी मिलान, विद्यालय समायोजन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । आवश्यकताको आधारमा विद्यालय समायोजन तथा कक्षा थप/घट कार्यक्रमलाई अघि बढाइनेछ । यसले साधन स्रोतको छरपस्ट वितरणलाई न्यूनीकरण गरी विद्यालय शिक्षाको गुणात्मक सुधारमा सहयोग पुर्याउने मैले विश्वास लिएको छु ।

१८ विद्यालयमा शिक्षक दरवन्दी मिलान तथा सरुवा प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गरी जहाँ विद्यार्थी त्यहाँ शिक्षक नीति लागू गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालयसँग साझेदारी गरी विद्यालय बस संचालनको अवधारणा साकार पारिनेछ ।

"उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक"

- १९ विद्यालयमा सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिता अभिवृद्धिका लागि विद्यालयमा सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई र अन्तिम लेखापरिक्षणलाई वास्तविकतामा आधारित बनाईनेछ ।
- २० प्रधानाध्यापकसँग कार्यसम्पादन करार कार्यको थालनी गरी गुणस्तरमा सुधार गरिनेछ ।
- २१ विद्यालय दिवा खाजा कार्यक्रमलाई व्यवस्थित बनाई स्थानीय उत्पादनको उपभोगमा जोड दिइनेछ ।
- २२ शैक्षिक सुधारका लागि बहु पाठ्यपुस्तक, अंग्रेजी माध्यमबाट शिक्षण गर्नका लागि विद्यालयलाई प्रोत्साहित गरिने छ । शिक्षकहरूलाई कार्यसम्पादनको आधारमा पुरस्कृत र दण्डित गरिनेछ । विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको लागि **"रमाईलो कक्षा गुणस्तरीय शिक्षा"** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- २३ आधारभूत तह कक्षा १-५ मा स्थानीय पाठ्यक्रम तयार गरी लागु गरिनेछ र कक्षा ६-८ मा शिक्षक निर्देशिका तयार गरी लागु गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालयको कक्षा ११ र १२ को निःशुल्क शिक्षालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- २४ व्यावहारिक, जीवन उपयोगी शिक्षा प्राप्त गर्न पाउने बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार विकासमा जोड दिईने छ । स्थानीय पाठ्यक्रमलाई यहि आर्थिक वर्षमामा लागु गरिनेछ ।
- २५ सरकारी श्रोतबाट तलव, सुविधा लिने जनप्रतिनिधि, शिक्षक र कर्मचारीले आ-आफ्ना बालबालिकालाई अनिवार्य सामुदायिक विद्यालयमा पढाउने वातावरण सिर्जना गरिनेछ । गाउँपालिकाको नीति अटेर गर्नेलाई जरिवाना तथा गाउँपालिकाको सेवा सुविधाबाट वञ्चित गरिनेछ ।
- २६ विद्यालय शिक्षालाई प्रविधिमैत्री बनाउन आई.सि.टि. पूर्वाधारको स्थापना तथा शिक्षकहरूको क्षमता विकास तालिम संचालन गरिनेछ । कम्तिमा पनि एक विद्यालय एक ICT रुमको व्यवस्था गरिनेछ ।
- २७ बालविकास कक्षालाई थप व्यवस्थित गरी आवश्यकता र औचित्यताको आधारमा दरवन्दी मिलान गरिने छ ।
- २८ युवाहरूलाई खेलकुदमा आकर्षित गर्नका लागि आवश्यक पूर्वाधारको निर्माण तथा खेलकुद प्रतियोगिता संचालन / प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- २९ छात्राहरूको स्वास्थ्य सरसफाईलाई ध्यानमा राखि कक्षा ६-१२ मा अध्ययनरत छात्राहरूलाई स्यानिटरी प्याडको व्यवस्था मिलाइने छ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- ३० विध्यार्थीहरुको मानसिक स्वास्थ्य तन्दुरुस्त राख्न, आत्महत्या तथा आत्महत्या प्रयासलाई निरुत्साहन गर्न विध्यालयमा मनोसामाजिक परामर्श सेवा संचालन गरिनेछ ।
- ३१ न्यूनतम पारिश्रमिक पनि नपाउने वालविकास केन्द्रका शिक्षक, विध्यालय कर्मचारी तथा विध्यालय सहयोगीकोलागि यस अघि थपिएको मासिक पारिश्रमिकलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

स्वास्थ्य सम्बन्धी नीतिहरु

- ३२ आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्दै स्वास्थ्यमा हरेक नागरिकको सहज र सर्वसुलभ पहुँचको अवधारणा अनुरूप प्रवर्धनात्मक, प्रतिकारात्मक र उपचारात्मक सेवालाई एकिकृत रुपमा विकास र विस्तार गरिनेछ ।
- ३३ स्वास्थ्य संस्थालाई स्तरोन्नती गरी गुणस्तरीय सेवा प्रदान गरिनेछ । गाउँपालिकावासीहरुको स्वास्थ्य संवेदनशिलतालाई मध्यनजर गर्दै स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई व्यापक बनाईनेछ ।
- ३४ अध्यक्षसँग जेष्ठ नागरिक कार्यक्रम मार्फत जेष्ठ नागरिक तथा दीर्घ रोगीहरुलाई घुम्ती शिविर संचालन गरी निःशुल्क औषधी वितरण गरिनेछ ।
- ३५ स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्तर बमोजिम स्वीकृत दरबन्दि अनुसार जनशक्ति व्यवस्थापन, नियमित औषधि तथा उपकरण आपूर्तिलाई सुनिश्चित गरिने छ।
- ३६ सलाड स्वास्थ्य चौकीको स्तरोन्नती गरी ल्याव सेवा संचालन गरिनेछ । सिद्धलेक वडा नं. १ वैरेनीमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माणको कार्य प्रारम्भ गरिनेछ ।
- ३७ घरमा हुने सुत्केरी दरलाई शुन्यमा ल्याउन साथै मातृ तथा बाल मृत्युदर घटाउन दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट गर्भवती तथा प्रसुती सेवा विस्तार गरिनेछ । नसर्ने रोगको चेतनामुलक कार्यक्रम अघि वढाइनेछ ।
- ३८ गाउँपालिकाभिन्नका ५ वर्ष मुनिका सम्पूर्ण बालबालिकाहरुलाई पूर्ण खोप सुनिश्चित गरिनेछ ।

आदरणीय सदस्यज्यूहरु,

कृषि तथा पशु विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरु

- ३९ निर्वाहमुखी पशुपालनलाई व्यवसायीक बनाउन आधुनिक प्रविधीको प्रयोग तथा पशुको नश्ल सुधार गर्दै व्यवसायिकरुपमापशुपन्धी तथा मत्स्य फर्म सञ्चालनगर्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ।

“उज्यालो सिद्धलेकः सम्बद्ध सिद्धलेक”

- ४० गाउँपालिका भित्र व्यवसायिक र आधुनिक कृषि प्रणालिमा जोड दिइनेछ । परम्परागत कृषि प्रणालिलाई यान्त्रिकिकरणको माध्यमबाट व्यवसायिक कृषिमा रुपान्तरण गरिनेछ । कृषि उत्पादनको लागत खर्च घटाइ युवा जनशक्तिलाई आकर्षण गरिनेछ । संभावनाको आधारमा खाद्यान्न, तरकारी, फलफुल र बाख्राको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न पकेट क्षेत्रहरु निर्धारण गरिनेछ ।
- ४१ सिद्धलेक गाउँपालिका भित्र रहेका सम्पूर्ण भूमिलाई खाली होईन बालीको अवलम्बन लिईनेछ ।
- ४२ कृषि/पशु स्वास्थ्य सेवा वडाबाटै संचालन गर्न जनशक्ती व्यवस्थापन गरी वडा-वडामा सेवा केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।
- ४३ पशुपन्ध्रीको औषधी उपचारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक वडामा ट्रेभिज निर्माण तथा टोल टोलमा पशु बाझोपन निवारण तथा स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।
- ४४ कृत्रिम गर्भाधान सेवा विस्तार गरि गाई र भैसीको नश्ल सुधारका साथै दुग्ध उत्पादनमा बृद्धि गरि किसानको आयआर्जनमा सुधार गरिनेछ ।
- ४५ भेटेरनरीलियावकोस्तरोनती तथा नमुना संकलन सम्प्रेषण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउदै पशुपन्ध्रीमालाग्रेरोगहरुको पहिचान तथा परीक्षणको दायरा विस्तार गरी समयमै औषधी उपचारको व्यवस्थामिलाईनेछ ।
- ४६ पशु सेवा शाखाको डिस्पेन्सरीको भवन व्यवस्थापन गरी पशुको मेजर तथा माइनर सर्जरी सेवा विस्तार गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
- ४७ सामुदायीक कुकुरको संख्या नियन्त्रण गर्दै रेवीज रोगको उन्मुलनका लागी कुकुरको स्थायी बन्ध्याकरण गरिनेछ ।
- ४८ **“उत्पादनमा वृद्धि सिद्धलेकको विकास र सम्बृद्धि”** भन्ने मूल नाराका साथ कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रलाई आयमुलक व्यवसाय बनाई कृषकहरुलाई आत्मनिर्भर बनाईने छ । कृषिपेशालाई मर्यादित पेशा तथा उत्पादनशिल व्यवसायको रुपमा विकास गर्न आधुनिक कृषि प्रविधिको प्रयोग, उन्नत विउविजन, समयमै मलखादको व्यवस्था, पशुपन्ध्री तथा वालीबीमाको क्षेत्र विस्तार, प्राङ्गारिक खेतिको प्रवर्द्धन, पशुप्रजननमा उन्नतजातको नश्लसुधारको प्रयोग, खोप कार्यक्रम, कृत्रिम गर्भाधानमा कृषकको पहुँच बृद्धि, गर्ने नीति लिईनेछ ।
- ४९ कृषि प्रणाली लाई व्यवसायीक बनाउन उन्नतजातको बीउहरुको प्रयोगको साथै व्यावसायीक फलफुलः सयपत्री र खर्बुजाको खेती सुरुवात गरिनेछ । सिद्धलेक

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- गाउँपालिकालाई यहाँको मौसम र वातावरण अनुरूप हुनेगरी नगदे वालीको पकेट क्षेत्रको रुपमा प्रवर्धन गरिनेछ ।
- ५० कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा वितरणमूखि कार्यक्रमलाई निरुत्साहित गर्दै उत्पादनमुखी र परिणाममुखी बनाउनको लागि लागत साझेदारीमा युवा लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ ।
- ५१ कृषकको क्षमता विकास गरिनेछ । स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण गरी स्थानीयस्तरमा नै खपत हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ५२ रासायनिक विषादीको प्रयोगलाई निरुत्साहित गर्दै पालिकास्तरमा नै माटो परिक्षणको व्यवस्था मिलाई माटो सुधारका लागि कृषि चुनमा सहयोग गरिनेछ ।
- ५३ वालीनालिमा आकस्मिक रुपमा देखापर्ने समस्याहरुको निराकरणको लागि प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराईनेछ ।
- ५४ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई कृषिमा आवद्ध गराई कृषिमा थप रोजगारीको सिर्जना गरीने छ ।

आदरणीय सभा सदस्य ज्यूहरु,

सहकारी तथा घरेलु विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरु

- ५५ सहकारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी संस्थागत विकास मार्फत कृषि लगानीमैत्री वातावरण सृजना गर्न जोड दिइनेछ । सहकारीको नियमन र व्यवस्थापनलाई चुस्त दुरुस्त बनाउन कोपोमिस (COPOMIS) तालिम संचालन गरिनेछ । सहकारी गठन तथा एकिकरणमा विशेष जोड दिइनेछ ।
- ५६ पालिकाभिन्नसंभावितनयाँउद्योग
स्थापनातथाघरेलुउद्योगहरुकोमाध्यमबाटउद्यमीहरुकोक्षमताविकासगरीउत्पादनरउत्पादकत्ववृद्धि
गरिनेछ।गरिवीनिवारणकोलागिलघुउद्दमविकासकार्यक्रमसंचालनगरिनेछ।उद्यमीहरुकोजिविकोपार्जनलाईदिगोरुपमाविकासगरिनेछ। प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम मार्फत उद्दमीहरुलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- ५७ चालु आ. व. मा उद्दमशिलता विकास तालिम लिएको वडा नं ३ र ४ का उद्दमीहरुलाई सिप विकास तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरणमा सहयोग गरिनेछ । पालिकाभिन्न रहेका युवा/युवतीहरुको लागि ड्राईभिङ सिपको लागि तालिम संचालन गरिनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

**आदरणीयसभासदस्यज्यूहरु,
पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम**

- ५८ गाउँपालिकाभिन्न संचालित पूर्वाधार विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरु छनोट र कार्यान्वयन गर्दा दिगो विकासका लक्ष्य हासिल हुनेगरी संचालन गरिनेछ । दिगो, भरपर्दो तथा वातावरणमैत्री पूर्वाधार निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- ५९स्थानीय स्रोतसाधनको प्रयोग हुने उत्पादनमुलक र गरिवी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने योजनाहरु छनोटमा जोड दिइनेछ । प्रभावकारी योजना कार्यान्वयनको लागि उपभोक्ता समितिहरुको क्षमता अभिवृद्धी सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ६० विकास प्रक्रियामा समुदायको प्रत्यक्ष संलग्नता र अपनत्व सिर्जना गरी दिगो विकास प्रक्रियालाई मूर्तता प्रदान गर्न लागत साझेदारी(PCP Model)मा संचालन हुने योजना/कार्यक्रमलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ । उपभोक्ताहरुले लागत अनुमानको निश्चित प्रतिशतसम्म रकम साझेदारी गर्ने प्रतिवद्धता पेश गरेमा बढी लागत साझेदारी गर्ने समुदायलाई गाउँपालिकाले योजना उपलब्ध गराउनेछ । यसको लागि छुट्टै साझेदारी कोषको स्थापना गरिनेछ ।
- ६१लाभग्राही समुदाय(उपभोक्ता समिति/टोल विकास समिति) बाट संचालन हुने तर लागत अनुमानमा नगद साझेदारी नभएका योजना कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा अनिवार्यरूपमा लागत अनुमानको न्यूनतम १५ प्रतिशत सम्म जन श्रमदान हुने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ६२गाउँपालिकाभिन्नपालिका गौरवको आयोजना तथा वडा भित्र कम्तिमा एक वडा गौरवको आयोजना पहिचान गरी क्रमागत रुपमा वजेट विनियोजन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ६३ गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन निर्माणको लागि प्रक्रिया थालनी गरिनेछ । नयाँ भवन वन्न बाँकी रहेका १, ४ र ७ नं वडाकार्यालयहरुयसै आ. व. मा सम्पन्न गरिनेछ ।
- ६४गाउँपालिका स्तरीय योजनाको मर्मत सम्भार गर्न मर्मत सम्भार इकाईको स्थापना गर्ने र सोही इकाई मार्फत कार्य सम्पादन गर्ने नीति लिनुका साथै भुक्तानी हुने योजनाहरुको ५ प्रतिशत मर्मत सम्भार कोषमा जम्मा गर्ने र सोही कोषबाट सडक मर्मतको लागि सो रकम प्रयोग गरी दिगो विकासको नीति अख्तियार गरिनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- ६५ स्थानीय सिपको प्रयोगलाई वढवा दिई रोजगारी अभिवृद्धि गर्न पालिकाभित्र संचालित पूर्वाधार विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरू प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसँग टाइ-अप गरी संचालन गरिनेछ ।
- ६६ समुदायसँगको साझेदारीमा हाम्रो सडक हाम्रै सुरक्षा कार्यक्रम लागु गरिनेछ । गाउँपालिकाभित्रका सडकहरूलाई वर्षायाममा समेत संचालन गर्नको लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसँग सामञ्जस्य गरी सडक हेरालुको व्यवस्था गरिनेछ ।

आदरणीयसभासदस्यज्यूहरू,

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरू

- ६७ गाउँपालिकाबाट टोल विकास संस्थाको क्षेत्रभित्र “आफ्नो घर र टोल आफैं सफा राखौं, सफा टोल सफा गाउँ, ग्रीन सिद्धलेक क्लिन सिद्धलेक” अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
- ६८ एक घर एक धाराको राष्ट्रिय अभियानलाई सार्थक बनाईनेछ । खानेपानीको दिगो स्रोतको खोजी गरी व्यवस्थित आयोजना संचालन गरिनेछ ।
- ६९ डिप बोरिङको मर्मत सम्भार साथसाथै खानेपानी अभाव भएको ठाउँमा लिफ्ट खानेपानी निर्माणमा जोड दिईनेछ ।
- ७० गाउँपालिकाभित्र अव्यवस्थित फोहोरमैलालाई व्यवस्थित गर्न डम्पिङ साईटको खोजी गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाईनेछ । एक वडा एक डम्पिङ साईटको नीति कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ७१ सिद्धलेक गाउँपालिका भित्र रहेका पानीका मुहान संरक्षण तथा चुहान ब्यवस्थापन गरिनेछ । साथै ऐतिहासिक पधेंरो र धाराहरूको संरक्षणमा विशेष ध्यान दिइने छ ।
- ७२ सिद्धलेक गाउँपालिका वडा नं ७ मा आदमटार पिपलटार वृहत खानेपानी योजनाको सम्पन्न हुन बाँकी रहेको कार्यलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

आदरणीयसभासदस्यज्यूहरू,

पर्यटन सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रमहरू

- ७३ गाउँपालिका अन्तर्गतका वडाहरूमा पर्यटन संभाव्यता अध्ययन गरी एक वडा एक पर्यटन क्षेत्र निर्माण गरिने छ ।
- ७४ सिद्धबाबा मन्दिर, ढेवालेक, कुम्पुर टावर, लेकडाँडा, वुडोसिमल, नागरपोखरी, चारधाम, परेवाटार, साततले गुफासलाङकोट, वलमडाँडा, नलाङकोटर बलदेवि मन्दिर

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

लाई पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्नको लागि पालिका गौरवको योजनामा समावेश गरीती स्थानहरुको संरक्षण संवर्धन र प्रवर्धन गर्नुका साथै प्रचार प्रसार गरिनेछ ।

७५ विश्वमै दुर्लभ मानिएको काँडे भ्याकुर हाम्रै सिद्धलेक गाउँपालिकाको ढेवालेक सामुदायिक बनक्षेत्रमा पाईने भएकोले सो को संरक्षणको लागि विशेष पहल गरिने र उक्त क्षेत्रलाई बन पर्यटनको रुपमा विस्तार गरिने छ ।

सिँचाईतर्फको नीति तथा कार्यक्रम

७६ खेतीयोग्य जमिनलाई साना, मझौला र ठूला सिँचाई योजना पहिचान गरी सिँचाई योजनाको प्रक्रिया अगाडी बढाईनेछ। कृषि उत्पादनको पकेट क्षेत्रमा सिँचाईको प्रविधि सहितको व्यवस्था गरिनेछ ।

७७ थोपलखोला, च्याडुखोला, त्रिशुली र वुढी गण्डकीबाट उच्च प्रविधि मार्फत पानी लिप्ट गरी सुख्खा टारहरु र सम्भावित कृषियोग्य जमिनमा सिँचाई गर्नको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ ।

७८ साना तथा मझौला सिँचाई कुलोहरुको बाँध निर्माण र स्तरोउन्नती गरी श्रोतको सुनिश्चितता गरिने छ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सम्बन्धी नीतिहरु

७९ रोजगार सेवा केन्द्रलाई रोजगार वैङ्कको रुपमा विकास गरिनेछ । सिद्धलेक गाउँपालिकामा सूचीकृत भएका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम १०० दिनको रोजगारी प्रदान गरी सार्वजनिक पूर्वाधारको विकास निर्माणसँगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभूती गराइनेछ ।

८० सिद्धलेक गाउँपालिकाले संचालन गर्ने योजना तथा आयोजनाहरुमा आवश्यक श्रमिकहरु पूर्ति गर्दा रोजगार सेवा केन्द्रमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

८१ पालिकास्तरीय तथा वडास्तरीय योजनाहरु प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमसँग साझेदारी गरी संचालन गरिनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरू,

वन तथा वातावरण सम्बन्धी नीति

- ८२ सिद्धलेक गाउँपालिकाभित्र रहेका सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरूलाई क्रियाशिल बनाइनेछ । सामुदायिक वनको कार्ययोजना सभाबाट स्वीकृत गरी आयको निश्चित प्रतिशत रकम गाउँपालिकामा जम्मा गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ८३ विकास योजनालाई वातावरणमैत्री हुने गरी दिगोरूपमा संचालन गरिनेछ । वन्यजन्तुका कारण किसानलाई पर्ने गएको असरलाई न्यूनीकरण र रोकथाम गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- ८४ वृद्धो शहरीकरणलाई मध्यनजर गर्दै मानव निर्मित फोहोर व्यवस्थापन, वातावरणीय सुधार तथा सरसफाई सम्बन्धी टोल सुधार समितिहरू गठन गरी सिंगो पालिका विकास कार्य अगाडी बढाइनेछ । सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण गरी अवैधरूपमा स्थापित घर/टहरा, होटल, रिसोर्टहरूलाई सिंगो पालिका विकास कार्य अगाडि बढाइनेछ ।

घर नक्सापास सम्बन्धी नीति

- ८५ नयाँ बन्ने भवनहरूलाई अनिवार्य पालिकाको स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ८६ घर नक्सा पास गर्दा भवन संहिता मापदण्ड पालनाको अलावा घर निर्माणको समयमा अनिवार्यरूपमा दुई विरुवा रोप्ने नीति लागु गरिनेछ ।

विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति

- ८७ प्राकृतिक विपद्को पुर्वतयारीको लागि विपद् व्यवस्थापन कोष तथा आकस्मिक कोषमा आवश्यक रकम जम्मा गरि विपद् पुर्व तयारी, प्रतिकार्य तथा विपद् उत्थानशील कार्यको विपद् प्रतिकार्य योजना बनाइ लागु गरिनेछ ।
- ८८ सिद्धलेक गाउँपालिकालाई विपद् उत्थानशील र विपद् सुरक्षित नगरका रूपमा विकास गरिनेछ ।
- ८९ पालिकाबाट संचालन हुने योजनाहरूलाई विपद् उत्थानशील विकासको अवधारणा अनुसार कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ९० वडा समुदाय तथा विद्यालयस्तरमा विपद् पुर्व तयारी, सुरक्षा, प्रतिकार्य र चेतनामुलक कार्यको विस्तार गरिनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

९१ वडास्तरमा गठित विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्वयंसेवक परिचालनलाई प्रभावकारी गराईनेछ ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरु,

महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक नीति

९२ आर्थिक, सामाजिक तथा भौगोलिक रूपमा पछाडी परेका लक्षित वर्ग/समुदायको पहिचान गरी लक्षित वर्ग उन्मुख सशक्तिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । दिगो विकासमा योगदान पुर्याउनको लागि गाउँपालिकाको हरेक गतिविधिमा उनीहरूलाई समावेश गरी मुलप्रवाहीकरणमा जोड दिइनेछ ।

९३ महिलाको मौलिक हक अधिकार कार्यान्वयनको लागि विकासका गतिविधिमा समावेश गरी प्रत्यक्ष सहभागिता वृद्धि गर्न मौजुदा नीति कडाइका साथ पालना गरिनेछ । लैङ्गिक मुलप्रवाहिकरण समावेशिकरण र सशक्तिकरणका लागि विभिन्न सीपमुलक, चेतनामुलक तथा नेतृत्व विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरिनेछ ।

९४ सीमान्तकृत जाती चेपाङ, वराम, माझी, गाईने तथा दलित र एकल महिलाहरूको आय आर्जनमा बृद्धि साथै सिपमुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ साथै क्षमता विकास र सशक्तिकरण गर्ने गरी आर्थिक सामाजिक विकासका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

९५ "आय आर्जनमा महिला, उद्यमशिलतामा पहिला" नारका साथ प्रत्येक टोलमा महिला समूह/आमा समूह/कृषक समूहहरूको क्षमता विकास गरी सीपमूलक कार्यमा प्रोत्साहन गरिनेछ ।

९६ जेष्ठ नागरिक र अपाङ्गताभएका व्यक्तिलाई वडास्तरमा शिविर संचालन गरी परिचय पत्र वितरण गरिनेछ ।

९७ मानव बेचबिखन तथा लैङ्गिक हिंसाबाट प्रभावितहरूको संरक्षण र पुनर्स्थापनाका लागि सुरक्षित गृह निर्माणमा जोड दिइनेछ ।

९८ बालबालिका तथा किशोर/किशोरी माथि हुने दुर्व्यवहार, हिंसा र भेदभावको अन्त्यका लागि सम्बन्धित निकाय तथा क्रियाशिल संघ संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- ९९ हिंसा, दुर्व्यवहार र भेदभावमा परेका, मानसिक तनावमा परेका, अशक्त परिवार विहिन र विपन्न ज्येष्ठ नागरिकहरूको संरक्षणका लागि समुदाय, विद्यालय, निजी क्षेत्र, सञ्चार जगत् र बालअधिकारको क्षेत्रमा क्रियाशिल संस्थाहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।
- १०० बालमैत्री स्थानीय तह घोषणाको लागि तोकिएको सूचकहरू पूरा गर्ने प्रयास गरिनेछ । सम्पूर्ण वडामा बालमैत्री पूर्वाधार निर्माण गरी बालमैत्री वडा घोषणा गरिनेछ ।
- १०१ आधारभूत शिक्षा, स्वास्थ्य सेवा, आयआर्जन र राज्यले दिने अन्य सेवा सुविधाहरूमा अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरू

संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह सम्बन्धी नीतिहरू

सुशासन प्रवर्धन र सार्वजनिक व्यवस्थापन

- १०२ गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवालार्ई सरल, सहज, प्रभावकारी र गुणस्तरीय बनाउन कार्यविवरणलाई थप स्पष्ट पारिनेछ । कार्यविवरण अनुरूप प्रत्येक जनप्रतिनिधि र कर्मचारीलाई आफ्नो जिम्मेवारीप्रति उत्तरदायी बनाइनेछ । कर्मचारीमा रहेको ज्ञान, सीप, योग्यता र दक्षताको व्यवस्थापन गर्दै कर्मचारीहरूसँग कार्यसम्पादन करार गरी नतिजाका आधारमा सकारात्मक र नकारात्मक उत्प्रेरणा दिइनेछ ।
- १०३ गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने सेवालार्ई एकद्वार प्रणालिबाट प्रवाह गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ । सेवा प्रवाहको सन्दर्भमा प्राप्त उजुरी/गुनासाहरूको प्रभावकारी ढङ्गले सम्बोधन गर्न नियमित रूपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरिनेछ । प्राप्त सुझाव कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ । सुझाव/उजुरी/गुनासा संकलनको लागि गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा पैसा नलाग्ने कल सेन्टरको स्थापना गरिनेछ । चौविसै घण्टा नागरिक सहायता केन्द्र संचालनमा ल्याइनेछ ।
- १०४ गाउँपालिकामा सदाचारीता प्रवर्धन र गुणस्तरीय सेवाको उत्पादनमार्फत सुशासनको प्रत्याभूती गर्नको लागि सदाचार नीति जारी गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १०५ "जनतासँग अध्यक्ष रेडियो कार्यक्रम" संचालन गरी जनताका गुनासाहरू सुन्ने पद्धती विकास गरिनेछ ।
- १०६ पालिकाभित्रीका वडाबाट प्रदान गरिने सेवा लार्ई थप प्रभावकारी बनाउन र सेवाग्राहीलार्ई छिटो छरितो सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले सम्पूर्ण वडाहरूको सवलीकरण

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

गरी एकिकृत सेवा प्रवाह गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । गाउँपालिकाका सबै वडा कार्यालय, सामुदायिक विद्यालय र सहकारीहरूमा समेत सूचना अधिकारी तोक्न लगाई सूचनाको हक कार्यान्वयनलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ ।

- १०७ जन प्रतिनिधि/कर्मचारीहरूको क्षमता तथा दक्षता अभिवृद्धिको लागि क्षमता विकासको योजना बनाई लागु गरिनेछ । अभिमुखीकरण, तालिम, क्षमता विकास योजना बनाई अध्ययन, भ्रमण आदिबाट कर्मचारीको ज्ञान, सीप र क्षमताको बढोत्तरी गर्दै अन्य पालिकाको समेत सफल अभ्यास र अनुभवको आदानप्रदानबाट सिक्ने सिकाउने परिपाटीको विकास गरिनेछ ।
- १०८ सेवा प्रवाहलाई प्रविधिमैत्रि बनाइनेछ । सम्पूर्ण वडामा इ-गभर्नेन्सको अवधारणा अनुरूप कार्य संचालन गर्ने गरी डिजिटल प्रविधिको विकास गर्दै लगिने छ ।
- १०९ नेपालले अंगिकार गरेको दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिको लागि विभिन्न सरकारी, निजि, सामाजिक र गैर सरकारी संघ संस्थासँग समन्वय, सहकार्य र साझेदारी गर्दै अगाडी बढिनेछ ।
- ११० गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गरी स्व-मुल्याङ्कन नतिजामा सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- १११ गाउँपालिकाले प्रदान गर्ने सार्वजनिक सेवाको गुणस्तर कायम गर्दै सेवाग्राही सन्तुष्टी सर्वेक्षण साथै सार्वजनिक सुनुवाई गरी पृष्ठपोषण लिने पद्धति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ११२ आर्थिक प्रशासनका क्रियाकलापहरूलाई नतिजासँग आवद्ध गरी प्रभावकारी रूपमा आर्थिक अनुशासन कायम गरिनेछ ।
- ११३ कार्यालयको आन्तरीक कार्यवातावरणलाई व्यवस्थित गर्न आन्तरीक नियन्त्रण प्रणाली सम्बन्धी निर्देशिका तयार गरी पूर्णरूपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । गाउँपालिकाबाट भएका सम्पूर्ण निर्णयहरू एवं चौमासिक आय-व्यय विवरण वेभ साइटमा प्रकाशन गरिनेछ ।
- ११४ सेवा प्रवाह सरल, सहज, प्रभावकारी र एकरूप बनाउनको लागि कार्यपालिका, विषयगत समिति तथा कर्मचारीहरूको नियमित अन्तरक्रिया तथा बैठक संचालन गरिनेछ । कार्यसम्पादनको आधारमा उपलब्ध गराईने स्थानीय प्रोत्साहनको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।

राजस्व व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरु

- ११५ आन्तरिक स्रोतको बढोत्तरीको लागि ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा लगायतका वस्तुको उत्खनन् तथा निकासीमा सहज वातावरण सिर्जना गरिनेछ र सो वापत संकलन हुने कर गाउँपालिकाको संचित कोषमा जम्मा गरिनेछ ।
- ११६ राजस्व संकलनलाई प्रविधिमैत्री बनाउँदै लगिनेछ ।

आन्तरीक व्यवस्थापन तथा खरिद

- ११७ गाउँपालिकाको जिन्सी व्यवस्थापनलाई प्रविधिमैत्री एवं पूर्ण पारदर्शी बनाई आधुनिकीकरण गरिनेछ ।
- ११८ जिन्सी श्रेस्ता प्रणाली तथा यसको उपयोगबारे सम्बन्धित शाखा तथा वडा कार्यालयहरुको क्षमता विकास गरिनेछ ।
- ११९ सार्वजनिक खरिदलाई व्यवस्थित गर्न वार्षिक खरिद योजना तयार गरी लागु गरिनेछ ।
- १२० गाउँपालिकाको जनप्रतिनिधि एवं कर्मचारीहरुको कार्यक्ष र आन्तरीक व्यवस्थापनको पाटोलाई सुव्यवस्थित र सुन्दर बनाउन आन्तरीक व्यवस्थापन मापदण्ड बनाई लागु गरिनेछ ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरु,

न्यायिक समिति सम्बन्धी नीतिहरु

- १२१ नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ अनुसार गठित न्यायिक समितिलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ । अन्यायमा परेका महिला, दलित, अपाङ्गता भएका, जेष्ठ नागरिक, हिंसापीडित तथा गरीवको रेखामुनी रहेका व्यक्ति लगायत विभिन्न वर्ग समुदायलाई कानूनी सहायता प्रदान गरिनेछ । साथै, सबै निकाय तथा कार्यालयसँग न्यायिक पहुँचको लागि सहजिकरण गरिनेछ ।
- १२२ "उपाध्यक्षसँग कानूनी सचेतना कार्यक्रम"का माध्यमबाटनेपालको संविधान, प्रचलित मुलुकी देवानी/फौजदारी संहितामा भएको कानूनी व्यवस्थाको विषयमा जनस्तरमा कानूनी शिक्षा प्रदान गरिनेछ ।
- १२३ योग्य मेलमिलापकर्ताहरुलाई सूचीकृत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

“उज्यालो सिद्धलेकः समृद्ध सिद्धलेक”

- १२४ मेलमिलापकर्ताको क्षमता अभिवृद्धी लगायत अभिमुखीकरणमा विशेष ध्यान दिई टोलस्तरबाट नै न्यायको अनुभूती दिलाउने प्रयास गरिनेछ ।
- १२५ अदालत र सर्वसाधारण जनताविच वर्तमान कानून र अदालती प्रक्रियाको बारेमा जानकारी आदान प्रदान गर्नका लागि "जनतासँग अदालत कार्यक्रम" संचालन गरिनेछ ।

भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोवासी सेवा केन्द्र

- १२६ सिद्धलेक गाउँपालिकाभित्र बसोबास गर्ने सम्पूर्ण भूमिहीन दलित, भूमिहीन सुकुम्बासी तथा अव्यवस्थित बसोबासीलाई राष्ट्रिय भूमि आयोगसँग समन्वय गरी जग्गा धनि प्रमाणपुर्जा वितरण गरिनेछ ।

आदरणीय सभा सदस्यज्यूहरु

सम्मानित सभामा पेश भएको यस नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन पश्चात गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक एवं पुर्वाधार विकासको अवस्थामा उल्लेख्य सुधार हुने विश्वास लिएको छु । नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, राजनीतिक दल, बुद्धिजीवी, उद्योगी/व्यवसायी, आमसञ्चार लगायत सम्पूर्ण आमा-बुवा, दिदी-बहिनी तथा दाजुभाईहरुबाट अपेक्षित सहयोग प्राप्त हुने विश्वास व्यक्त गर्दै सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सबैसंग हातेमालो गर्दै अघि बढ्नु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छु ।

धन्यवाद ।

परशुराम खतिवडा

अध्यक्ष

सिद्धलेक गाउँपालिका

३० आषाढ २०८१